HebrewBooks.org ©Moznaim Publishers. No commercial use allowed.

אי משום כריתות דאית בה הא בעינא [1]וכתב לה(א) [א]לשמה וליכא וכי תימא ליחוש דילמא אקדים ויהב ליה זוזא לספרא מעיקרא הא בעינן [א] שינה שמו ושמה שם עירו ושם עירה וליכא ורב יוסף מאי קמ"ל שאין מי מילין על גבי מי מילין אמר רב חסדא [ב]גט שכתבו שלא לשמה והעביר עליו קולמוס לשמה באנו למחלוקת רבי יהודה ורבנן דתניא (ב)הרי שהיה צריך לכתוב את השם ונתכוין לכתוב יהודה וטעה ולא הטיל בו דלת מעביר עליו קולמוס ומקדשו דברי רבי יהודה וחכמים אומרים [ג]אין השם מן המובחר אמר רב אחא בר יעקב דילמא לא היא עד כאן לא קאמרי רבנן התם (א) דבעינא [2]זה אלי ואנוהו וליכא אבל הכא לא אמר רב חסדא יכילנא למיפסלינהו לכולי גיטי דעלמא אמר לי' רבא מאי טעמא ° אילימא משום דכתיב [1]וכתב והכא איהי קא כתבה ליה ודילמא אקנויי אקנו ליה רבנן ואלא משום דכתיב ונתן והכא לא יהיב לה מידי דלמא נתינת גט היא תדע דשלחו מתם כתבו על איסורי הנאה כשר: גופא שלחו מתם [ד]כתבו על איסורי הנאה כשר אמר רב אשי אף אנן נמי תנינא על העלה של זית דילמא שאני עלה של זית דחזי לאיצטרופי תניא רבי אומר כתבו על איסורי הנאה כשר נפק לוי (ג)דרשה משמיה דרבי ולא קלסוה משמיה דרבים וקלסוה אלמא הלכתא כותיה תנו רבנן [ה]וכתב ולא חקק למימרא דחקיקה לאו כתיבה היא ורמינהו עבד שיצא בכתב שעל גבי טבלא ופינקס יצא לחירות אבל לא בכתב שעל גבי (ד)כיפא (ה)ואנדוכתרי אמר עולא אמר רבי אלעזר לא קשיא [ו]הא דחק תוכות הא דחק ירכות ותוכות לא ורמינהו [ז]לא היה כתבו שוקע אלא בולט כדינרי זהב והא דינרי זהב תוכות הן כדינרי זהב ולא כדינרי זהב כדינרי זהב דבולט ולא כדינרי זהב דאילו התם תוכות הכא ירכות אמר ליה רבינא לרב אשי רושמא מיחרץ חריץ או כנופי מכניף אמר ליה [ח]מיחרץ חריץ איתיביה לא היה כתבו שוקע אלא בולט כדינרי זהב ואי סלקא דעתך מיחרץ חריץ

הא

כריתות דאית בה. שכתובה בה פרשת וכתב לה ספר כריתות: **לה לשמה: יהב זוזא לספרא.** לכתוב אותה פרשה לשם גירושיה: **הא בעינן שינה שמו ושמה.** דתנן לקמן (דף פ.) דפסול אלמא צריך לכתוב שמו ושמה. ואית דלא גרסי שינה ומאן דגריס ליה משום מתני' דלקמן ואגב גררא גריס ליה: **מאי קמ"ל.** כל הני פשיטא לן דפרשה שבתורה אינה גט: **עליו קולמוס.** על כל אות ואות: **ונתכוין לכתוב יהודה.** שהיה טועה וסבור שהוא צריך לכתוב יהודה: **וטעה ולא הטיל בו דלת.** הרי השם כתוב אלא שהוא שלא לשמו: **ואנוהו.** התנאה לפניו במצות(ו): **איהי כתבה ליה.** נותנת שכר הסופר כדאמרינן בגמרא דגט פשוט (ב"ב דף קסח.) משום תקנת עגונות: **אקנויי אקנו ליה רבנן.** ההוא זוזא מדידה והוי כמאן דיהיב ליה איהו דהפקר ב"ד הפקר: **ונתן.** בר נתינה שיהא שוה פרוטה: **העלה של זית.** שאינו שוה כלום: **דחזי לאיצטרופי.** עם עלין הרבה לשכוב עליהן או למאכל בהמה ואע"ג דלא שוה פרוטה. אבל איסורי הנאה לא: **ולא קלסוה.** משום דאמר לה משמא דיחידאה: **דרשה.** זימנא אחריתי משמיה דרבים כי היכי דליקבלוה מיניה: **אלמא.** מדטרח כולי האי דליקבלוה אלמא הלכתא כוותיה: **חקק.** בטבלא בסכין: **עבד שילא.** לחירות: **בכתב שחקק על גבי טבלא.** דף: **ופינקס.** כעין אותן של סוחרים שחוקקים עליהן בעט: **ולא בכתב שעל גבי כיפה.** כעין כובע של צמר ונותנות הנשים תחת צעיף קישוריהן כדאמרי' בבמה אשה יוצאה (שבת דף נז:): **אנדוכתרי.** תכשיט ורוקמין עליו צורות במחט כעין ברושדי"ר בלע"ז ואם רקמו עליהן אותיות הגט אינו כתב לפי שאינו כתוב וקבוע אלא מוטל על הבגד וב' ראשיו תחובים: **הא דחק תוכות.** של אותיות ולידיהן והאותיות בולטות אינו כתב לפי שלא צייר את האותיות אלא חקק סביבותיהם והעץ נשאר כמו שהיה בדפוס האותיות מאליו: **הא דחק ירכותיהן.** של אותיות דהיינו הן ממש שישקע הכתב זו היא כתיבה: **לא היה כתבו.** של ציץ שוקע אלא בולט כצורות של דינרי זהב: **והא דינרי זהב תוכות הוא.** דקא סלקא דעתיה כשהוא מכה בקורנס חותם המטבע על הדינר תוכות וסביבות צורת החותם שהיא שוקעת והם מלאים דוחקין את תוכו וסביבות צורת הדינר וכנגד שקיעת רושם החותם אין הדינר של זהב נדחק ומאליה הצורה עומדת במקומה וגבי ציץ כתיב (שמות לט) מכתב פתוחי חותם אלמא כתיבה היא: **ואילו הכא ירכות.** שהיה הציץ דק כעין טס וכל האותיות מעבר האחד ודוחק ירכותיהן והן בולטות מעבר השני כמו שמציירים כסף וזהב העשוי ליקבע בכלי עץ ששותים בהם יין: **רושמא.** חותם המטבע שקורין קויי"ן: **מיחרץ חריץ.** התוכות והסביבות של צורתו שהיא שוקעת חורצין ודוחקין תוכות וסביבות של צורת הדינר עד שעומדת צורת הדינר בולטת כמו שהיתה ונפקא מינה שאם חקק את הגט בחותם וכתבו על גבי טס לא הוי כתב דתוכות הוא: **או כנופי מכניף.** צורת החותם שהיא שוקעת כשתוכותיה דוחקים את תוכות של דינר ונכנס הזהב קצת בדוחק בתוך שקיעת הצורה ונמתח מתוך דוחקו ונכנס לתוך הצורה ולאו ממילא הן אלא ע"י מכת הקורנס הצורה עצמה נמתחת לתוך הרושם והרי כתבה בידים:

הא

אי משום כריתות דאית בה הא בעינן וכתב לה לשמה וליכא. תימה דלענין מגילת סוטה משמע בפ"ק דעירובין (דף יג.) דמוחקין לה מן התורה אפי' למאן דבעי כתיבה לשמה דקאמר רב פפא דלמ"ד אין מגילתה כשרה להשקות בה סוטה אחרת תורה דסתמא כתיבה ה"נ דמחקינן וי"ל דרב יוסף דשמעתין לא סבר לה כוותיה[א] א"נ סבר כאידך תנא דסבר אין מוחקין לה מן התורה וכמתני' דבפ' כל הגט (לקמן דף כו.) דתנן הכותב טופסי גיטין צריך שיניח מקום האיש כו' ודייק מהתם בריש מס' זבחים (דף ג:) דסתמא פסול וכ"ש ספר תורה דלא איכתוב לשם גירושין כלל ועוד נראה דאפי' מאן דמכשיר במגילת סוטה למחוק מן התורה אע"ג דבעי לשמה מודה לענין גט דפסול דבעירובין בפ"ק (דף יג.) משמע דכולהו תנאי מודו בהנך דפרק כל הגט דחשיבי שלא לשמה מדפריך התם ולית ליה לרב אחא בר יאשיה כתב לגרש את אשתו ונמלך כו' ובמגילת סוטה סתמא כשר משום דמסתמא שאין הכהן שעליו לכתוב מקפיד[ב] ומסתמא ניחא ליה אבל גבי גט בעל סתמא לא ניחא ליה אע"ג דפריך ממתני' דגט ארבי אחא בר יאשיה דאיירי במגילת סוטה לענין שלא לשמה לא משמע ליה לחלק: **הא בעינן שמו ושמה.** אע"ג דמתני' דפרק הזורק (לקמן דף פ.) דשינה שמו ושמה מוקמינן לה דהאי הולד ממזר כרבי מאיר[ג] משמע דלרבנן לא הוי בשינה שמו אלא פסולא דרבנן ומדנקט שינה ולא נקט לא כתבו כלל משמע דבלא כתבו כלל כשר אפי' מדרבנן[ד] הא ליתא דעל כרחך לא כתבו כלל לר"מ פסול מה"ת דהא בעינן שיהא מוכיח מתוכו שהוא מגרש את אשתו ובלא כתבו כלל אין מוכיח אלא אומר ר"י[ה] דלא איירי בשינה שמו ממש דא"כ הוה ליה למינקט לא כתבו כלל דפסול לרבי מאיר דמתני' ר' מאיר כדאמרי' התם דהוי רבותא טפי אלא שינה שמו היינו[ו] שכתב שם דגליל ביהודה והשתא קאמר הכא שפיר הא בעינן שמו ושמה וליכא [וכ"ש] דבלא כתבו כלל הוא דפסול: **דילמא נתינת גט הוא.** וכן שלף איש נעלו ונתן לרעהו (רות ד) לא בעינן שוה פרוטה אע"ג דכתיב ונתן ° וכן גבי תרומה (ז)חטה אחת פוטרת את הכרי אע"ג דכתיב (דברים יח) תתן לו ובמתנות דם חטאת ובמתנות בהונות אין בו שיעור והא דאמר אבא שאול בפ' כל שעה (פסחים דף לג:) דזר שאכל תרומה לא מיחייב בפחות משוה פרוטה משום דכתיב (ויקרא כב) ונתן לכהן וגו' ואין נתינה בפחות משוה פרוטה היינו משום דתשלומי תרומה ילפינן מתשלומי מעילה דתרוייהו תשלומי קדש מיקרו וגמרי בחטא חטא מהדדי ולמאן דבעי בכריתות (דף ו:) ואשר יתן ממנו על זר שתהא נתינה בכזית היינו משום דסיכה היא ואפקה בלשון נתינה לאפוקי ממשמעות דסיכה קאתי דמשמע כל שהוא וצריך נתינה חשובה כמו ונתן לכהן את הקדש (ויקרא כב) דהוי בכזית (ח)לרבנן דאבא שאול וכן לא יתן עליה לבונה דבפרק כל המנחות (דף ס.) מצריך כזית היינו משום דשני מלשון שימה דאתחיל בה לא ישים עליה שמן או משום דומיא דהקטרת לבונה בחוץ דהויא נמי הקטרת איסור דהוי בכזית(ט): **משמיה דרבים וקלסוה אלמא הילכתא כוותיה.** פי' בקונטרס מדטרח עלה דלקלסוה ובפ' מי שאחזו (לקמן דף עז.) לא יתכן לפרש כן דקאמר נפק רבי חייא דרשה משמיה דרבי וקלסוה משמיה דרבים ולא קלסוה אלמא לית הלכתא כוותיה ואומר ר"ת דהכא דייק מדקלסוה כי אמר משמיה דרבים[ז] ולפיכך נמי לא קלסוה כי אמר משמיה דיחיד מעיקרא[ח] ולקמן איפכא[ט]: **למימרא דחקיקה לאו כתיבה היא.** הוה מצי לאקשויי מלוחות דכתיב בהו כתיבה בכמה קראי והיה כתבם חקוק כדכתיב (שמות לב) חרות על הלוחות[י] אלא דניחא ליה למיפרך מגט אגט:

התקבלי

מסורת הש"ס

א) לקמן כג. כד: כה. כו. סוטה כ:, ב) שבת קד: לקמן נד: [מסכ' סופרים פ"ה ה"ג], ג) לקמן עז, ד) [פי' כיפה של צמר ארוגה אם רקם בארוגה גט אשה או גט חירות אינו גט. ערוך ערך כפה], ה) [פירוש מביאין חולין ולובעין אותן ומציירין בהן כתב כמו שעושין הישמעאלים במחצלאות כותבין אותיות ונקראות. ערוך], ו) [שבת קלג:], ז) [קדושין נח:], ח) פסחים לג:, ט) [ועי' תוס' פסחים לג: ד"ה ואין ותוס' מנחות ס. ד"ה מי שעין ותוס' ב"מ מז. ד"ה קונים],

תורה אור השלם

1. כִּי יִקַּח אִישׁ אִשָּׁה וּבְעָלָהּ וְהָיָה אִם לֹא תִמְצָא חֵן בְּעֵינָיו כִּי מָצָא בָהּ עֶרְוַת דָּבָר וְכָתַב לָהּ סֵפֶר כְּרִיתֻת וְנָתַן בְּיָדָהּ וְשִׁלְּחָהּ מִבֵּיתוֹ: דברים כד א

2. עָזִּי וְזִמְרָת יָהּ וַיְהִי לִי לִישׁוּעָה זֶה אֵלִי וְאַנְוֵהוּ אֱלֹהֵי אָבִי וַאֲרֹמְמֶנְהוּ: שמות טו ב

גליון הש"ס

גמ' אילימא משום דכתי' וכתב. עי' לקמן דף כב ע"ב תד"ה והא לאו: **תוס'** ד"ה דילמא וכו' וכן גבי תרומה. עיין שבת דף כה ע"ב תוד"ה תתן לו:

הגהות הב"ח

(א) גמ' התם אלא דבעינא זה אלי:

הגהות הגר"א

[א] גמ' הא בעינן שמו ושמה וליכא כו' כצ"ל:

מוסף תוספות

א. דרב פפא. תוס' עירובין יג. ד"ה אבל.
ב. אם יכתוב שום אדם לשמה שלא ברשותו. שם.
ג. דאמר כל המשנה ממטבע שטבעו חכמים בגיטין הולד ממזר. תוס' הרא"ש.
ד. דאלת"ה אדתני פסולין בשינה ליתנינהו בלא כתיבה כלל וכ"ש היכא דשינה. תוס' הרא"ש.
ה. דשינה שמו דקתני במתני' דהזורק. תוס' הרא"ש.
ו. כעין ששנינו בהשולח, בראשונה היה משנה שמו ושמה, דאינו ר"ל שינוי גמור אלא כגון שיש לו שני שמות אחד ביהודה ואחד בגליל. תוס' הרא"ש.
ז. ש"מ דהלכתא הכי. תוס' הרא"ש.
ח. משום דמשמע דרבים פליגי עלי' ולא הוי ניחא להו בהכי משום דקים להו דכן הלכה. תוס' הרא"ש.
ט. כי אמרה משמיה דרבי קלסוה כלומר דיפה אמר דרבי אמרה ורבנן פליגי עליה דאין הלכה כרבי מחבריו, וכשאמרה משמיה דרבים לא קלסוה משום שאין הלכה כן. תוס' הרא"ש.
י. ואמרי מ"ם וסמ"ך של לוחות בנס היו עומדין. תוס' הרא"ש.

עין משפט נר מצוה

מח א מיי' פ"א מהלכות גירושין הל' ג ופ"ג שם הלכה א סמג עשין נ טוש"ע אה"ע סי' קלא סעיף א:
מט ב מיי' פ"ג מהל' גירושין הלכה ד סמג שם טוש"ע שם סעיף ה:
נ ג מיי' פ"א מהל' תפילין הלכה טו סמג לאוין ג טוש"ע י"ד סי' רעו סעיף ב:
נא ד מיי' פ"ד מהל' גירושין הלכה ג סמג עשין נ טוש"ע אה"ע סי' קכד סעיף א:
נב ה ו מיי' שם הל' ו סמג שם טוש"ע אה"ע סי' קכה סעי' ד:
נג ז מיי' פ"ט מהלכו' כלי המקדש הלכה ג סמג עשין קעג:
נד ח מיי' פ"ד מהל' גירושין הל' ו סמג עשין נ טוש"ע שם:

לעזי רש"י

ברושדי"ר. רקמה.
קוינ"ץ. מטבעה.

מוסף רש"י

וטעה ולא הטיל בו דלת. ונמצא שם כתוב כדרכו אבל שלא לשמו הוא (לקמן נד:) ונמצא שם נכתב במקומו אבל לא בכוונה (שבת קד:). **מעביר עליו קולמוס.** לשמו (לקמן נד:) לכוונת שם על כל אותיותיו כאילו הוא כותבו (שבת שם). **וקלסוה.** יפה אמרת (לקמן עז.).

פסקי רי"ד

שלחו מתם כתבו על איסורי הנאה כשר פי' דהא כתיב ונתן בידה על נתינת הגט מיירי ולא דליתיב לה מידי דשוה הוא: ת"ר ונתן ולא וחקק למימרא דחקיקה לאו כתיבה היא ורמינהו עבד שיצא בכתב שע"ג טבלא ופנקס יצא לחירות אבל לא בכתב שע"ג כיפה ואנדרכתן פי' שחקק בסכין הגט ע"ג טבלא או ע"ג פנקס שהם מלאים שעוה וחוקקין עליהם בעט ברזל זו היא חשובה כתיבה אבל מה שרוקמין במחט ע"ג כיפה שהיא כמין כובע של צמר על ראש הנשים ואנדרכתי מין תכשיט הוא ורוקמין אותו במחט ורקמת המחט לא חשיבא כתיבה לפי שאין האותיות קבועות אלא תחובות ובעי' כתב קבוע על הדבר שהוא מגרש בו אמר עולא אמר ר' אלעזר לא קשיא הא דחק קורות הא דחק ירידות פי' הא דחק קורות של אותיות וצידיהן והאותי' בולטות אינו כתב לפי שלא צייר את האותיות ולא חקק [אלא] סביבותיו והעץ נשאר כמות שהיה ונמצאו האותיות בולטות מאליהן והא דחק ירידותיהן שהאותיות שוקעין בטבלא וזהו חשובה כתב וגופי האותיות קורא ירידות: